

Ontdek Verborgen Moois Mariënlof

ZONDAG 9 SEPTEMBER 2018

Op 9 september openen we het nieuwe wandelgebied, Verborgen Moois Mariënlof. Dat is niet toevallig, want deze site ademt vele eeuwen geschiedenis. De abdij van Mariënlof ligt op een steenworp van de stoomstroopfabriek van Borgloon.

Via het oude fruitspoor wandel je tot aan de abdij. In de abdij wonen nog enkele cisterciënzer-zusters. De abdij herbergt nog enkele unieke kunstschaten zoals het Sint-Odiliasschrijn uit 1292 en een 12de eeuwse koorstoel van de Heilige Lutgardis. De abdij kan je bezoeken, maar de omgeving loont ook absoluut de moeite. Van aan het houten kunstwerk van de Schotse kunstenaar Aeneas Wilder heb je een prachtig uitzicht over een gevarieerd landschap met akkers, weilanden en hoogstamboomgaarden.

Tijdens de Open Monumentendag wachten natuur- en erfgoedgidsen je langsheen de wandeling om op straffe verhalen te vertellen over de natuur en geschiedenis. Er zijn rondleidingen in de stroopfabriek en de abdij en je kan deelnemen aan een unieke kruidenwandeling. Ook het Fruitstreekmuseum opent die dag haar deuren. Onderweg proef je van heerlijke streekproducten.

GRATIS WANDELKAART
Kom op zondag 9 september met deze **BON** naar de infostand aan de stroopfabriek en ontvang gratis de wandelkaart van het Verborgen Moois Mariënlof.

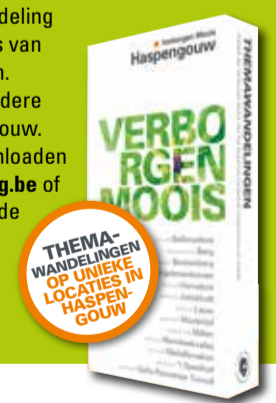
PROGRAMMA

- **Bezoek** aan de stoomstroopfabriek (doorlopend tussen 13u en 18u). Wegens de restauratiewerken kan je niet in de fabriek, de gids geeft een uitleg op het plein.
- **Gegidste kruidenwandeling:** *Het gebruik van kruiden door de eeuwen heen* (13u30 en 16u)
- **Rondleiding** in de abdij Mariënlof (doorlopend tussen 13u en 17u)
- **Bezoek** aan het Fruitstreekmuseum (doorlopend tussen 13u en 17u)

Alle activiteiten zijn gratis.

Parking en vertrek: Stroopfabriek Borgloon, Stationsstraat 54, 3840 Borgloon

Deze Verborgen Moois-wandeling maakt deel uit van een reeks van ondertussen 17 wandelingen. Het zijn stuk voor stuk bijzondere plekjes, uniek voor Haspengouw. De wandelingen zijn te downloaden op www.wandeleninlimburg.be of je kan via deze website ook de verzamelbox bestellen.

OPEN MONUMENTENDAG 2018 ZONDAG 9 SEPTEMBER Overzicht activiteiten in Haspengouw en Voeren

ALKEN

Sint-Joriskapel *Verdwenen Parels* (Hemelsveld)

BILZEN

De Blondeswinning *De Blondeswinning* (Sapstraat 25)

BORGLOON

Abdij Mariënlof *Rondleidingen Klooster van Colen* (Colenstraat 1)
Fruitstreekmuseum *Openstelling Fruitstreekmuseum* (Colenstraat 1)
Kasteel Mariagaarde *Open Huizendag Hoepertingen* (Kasteelstraat 10)
Stoomstroopfabriek *Kennismaking met de inrichtingsplannen van de toekomstige stroopfabriek* (Stationsstraat 54)
Stoomstroopfabriek *Ontdek de nieuwe 'Verborgen Moois wandeling Mariënlof'* (Stationsstraat 54)

GINGELOM (BORLO)

Kerkhof *Fietsen langs kerkhoven + Slenteren langs graven in Borlo, Jeuk & Mielen-boven-Aalst* (Thewitstraat)
Abtshof *Cohousing in het Abtshof* (Thewitstraat 17)

HASSELT

De Nieuwe Zaal *Openstelling & lezing De Nieuwe Zaal* (Maastrichterstraat 96)
Herkenrode Refuge *Openstelling Refugehuis* (Maastrichterstraat 100)
RTT *Openstelling RTT Site* (Paardsdemerstraat 6-10)
Oud Gerechtshof *Openstelling Oud Gerechtshof & De Croon* (Havermarkt 10)
Zaal Onder de Toren *Openstelling en tentoonstelling* (Thonissenlaan 15)
Oude Stadhuis *Openstelling Historisch Stadhuis* (Groenplein)
CIAP *Openstelling CIAP* (Lombardstraat 23)
Abdijsite Herkenrode *Uitzonderlijke openstelling abdissenkwartier*
Begijnhof Hasselt *Begijnhof Hasselt, blik op de toekomst* (Zuivelmarkt 33)

HEERS (VECHMAAL)

Hoeve Picard *Bezoek de mergelgrotten van Vechmaal* (Sint-Martinusstraat 48)

HERK-DE-STAD (SCHULEN)

Bij de panoven en atelier Ludo Thys *Bezoek de laatste Schulense panoven* (Pannestraat 8 en 13)

HOESELT

Kerk Sint-Huibrechts-Hern *Rondleiding en kinderkworkshop* (Sint-Hubertusstraat 2)

KORTESSEM (WINTERSHOVEN)

Kerk *Word een echte monumentenwachter!* (Sint-Lambertusstraat 7)

RIEMST

Waterburch Millen *Erfgoedwandeling en kinderkworkshop* (Kattestraat 22)
Sint-Stefanuskerk *Rondleiding en orgelconcert* (Sint-Stefanusstraat 10)

SINT-TRUIDEN

Kasteel Duras *18de eeuwse grandeur in een landelijke gemeente* (Park 1)
Kasteel Ordingen *Bouwhistorische tijdreis doorheen het kasteel* (Ordingen-dorp 50)
Grote Markt *Van schoon verdiep tot werelderfgoed: het Sint-Truidens stadhuis*
Abdij: abtsvleugel en erekoet *In het spoor van Trudo: een bezoek aan de voormalige benedictijnenabdij* (Diesterstraat 1)
Academiezaal *Ontdek deze verborgen muziekparel* (Plankstraat 18)
Abdijtoeren *Verkenningstocht doorheen 1000 jaar geschiedenis* (Abdijplein)
Brouwerij en Alcoholstokerij Wilderen *Ontdek de oude jeneverstokerij van Wilderen* (Wilderenlaan 8)

TONGEREN

De Chocoladefabriek (Neremstraat 240)
Herbestemming industrieel gebouw tot woonproject + randanimatie
Start rondleiding natuurgebied de Kevie

VOEREN

Open Dorp, Veurs *Vakwerk in Veurs: rondleiding & activiteiten voor jong en oud* (Daal 6/8)

WELLEN

Canadawinning en Kapel van Oetersloven *Landschap en bloemen in hoeve de Canadawinning* (Oeterslovenstraat 7)
De Bottelarij *Ontdek de Bottelarij* (Ulbeekstraat 21)

LANDSCHAPSKRANT

Haspengouw en Voeren

SEPTEMBER 2018 - NR 37

Abdij Mariënlof

BESTE LEZER, als je door het landschap van Zuid-Limburg rijdt, wandelt of fietst, kom je overal erfgoed tegen. Romeinse grafheuvels, kastelen, oude boomgaarden met prachtige poorten, holle wegen, vierkante huizen en kerkelijke gebouwen vormen stille getuigen van het dagelijks leven van onze verre voorouders. Op 9 september zetten we al dit moois in de kijker tijdens de Open Monumentendag. Maar ook de rest van het jaar kan je in Haspengouw en Voeren op zoek naar sporen van het verleden.

LUDWIG VANDENHOVE Voorzitter Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren – Gedeputeerde

INHOUD

Van Romein tot stroopfabriek

Erfgoed in Haspengouw en Voeren

Verborgen Moois Mariënlof

Activiteiten Open Monumentendag

Van Romein tot stroopfabriek Sporen van een rijk verleden

In Zuid-Limburg zijn mens en landschap onlosmakelijk met elkaar verbonden. De mens zette de omgeving naar zijn hand, maar het omgekeerde is ook waar: de rijke grond bepaalt al vele eeuwen het leven van alledag in Haspengouw en Voeren. Omdat de mens de bodem optimaal wilde benutten, ontstond het typische landschap zoals we dat nu kennen: compacte dorpen, uitgestrekte weilanden, glooiende akkers en boomgaarden.

De vruchtbare akkers trokken al de aandacht van de Romeinen, die 400 jaar lang onze streek bevolkten. Monumentale vierkante huizen en kastelen met prachtige parken getuigen van de overvloed van weleer. Daarnaast staat Haspengouw bekend om zijn vele kerken, kapellen, (veld)kruisen en andere religieuze relikten.

Daarbij denken we niet enkel aan kastelen en vierkante huizen, maar bijvoorbeeld ook aan holle wegen, heirbanen of het fruitspoor die nu dienst doen als fiets- en wandelwegen. Het ontsluiten en herbestemmen van erfgoed blijft een uitdaging voor de toekomst.

Op **zondag 9 september** is het de 30ste editie van de **Open Monumentendag**. In heel Vlaanderen kan je dan bekende en minder bekende monumenten en sites bezoeken. Verder in deze krant vind je een overzicht van interessante activiteiten die je onderdompelen in de Haspengouwse geschiedenis.

COLOFON

Werken mee aan deze editie

Redactie RLH-team
An Digneffe, Kristel Van Lishout, Mieke Vanlangenaeker, Kathleen Stappers, Tine Rijvers, Christel Cornelissen, Frederik Santermans, Joke Rymen, Ward Andriessen, Erik van Esch, Eliane Erens, Mag Verhees, Inge Nevelsteen, Alexander Massoels en Jo Vandormael
Vormgeving Luc Schreurs (BLKVOER)
Volgende uitgave April 2019
Foto's RLH, Vilda
Verantwoordelijke uitgever
Ludwig Vandenhove, Sint-Truiden

Een Regionaal Landschap is een streek in Vlaanderen met een waardevol landschap. Naar het voorbeeld van een 'Natuurpark' in Duitsland of een 'Parc Naturel Regional' in Frankrijk, werd in onze streek het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren opgericht. Het RLH-team werkt aan de uitbouw van deze streek op vlak van natuur, landschap, erfgoed en natuurgerichte recreatie. In opdracht van de 16 Haspengouwse gemeenten, Voeren, de Provincie Limburg en het Vlaams Gewest. In samenwerking met de Haspengouwse verenigingen voor natuur, landbouw, toerisme, erfgoed, landeigenaren en jagers. En met de steun van het Agentschap voor Natuur en Bos en het Agentschap voor Onroerend Erfgoed.

Aannemer gezocht

We zijn steeds op zoek naar aannemers die werken kunnen uitvoeren aan klein, historisch erfgoed in de streek. We denken aan metsers, stukadoors, dakwerkers, versers... om kapellen, waterputten, muren en ijskelders te herstellen. Laat ons weten als je interesse hebt en we jou mogen contacteren om een offerte aan te vragen.

Meer info en aanmelden kan bij de erfgoedcoördinator:
alexander.massoels@rlhv.be.

www.rlh.be

Deze krant wordt gratis verspreid op 155.000 exemplaren.

ERFGOED

in Haspengouw en Voeren

Erfgoed is meer dan een mooi kasteel of een stoffig schilderij. Elk Haspengouws dorp, ieder landschap, elke holle weg, kerk, kasteel of oud gebouw vertelt een stukje van de roemrijke geschiedenis van ons mooie Zuid-Limburg. Wij dagen je graag uit om bij je volgende wandeling, fietstocht of uitstapje eens met andere ogen naar het landschap te kijken. Je zal ervan versteld staan hoeveel sporen van het verleden je ziet, als je er eenmaal op let. Alsof de geschiedenis voor je ogen tot leven komt...

Oud fruitspoor, Zammelen

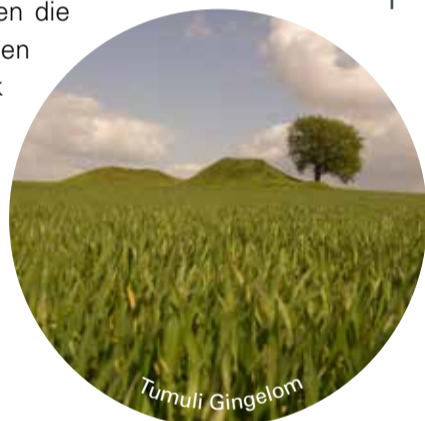
Stoomstroopfabriek, Borgloon

Kapelletje in Voeren

De invloed van Rome

Vierhonderd jaar lang drukten de Romeinen hun stempel op Zuid-Limburg, zoals blijkt uit de vele vondsten uit deze regio die je in het Gallo-Romeins Museum in Tongeren kan bewonderen. De honderden villa's (landbouwbedrijven) die op heel wat Haspengouwse heuvels prijken, zijn helaas verdwenen. Maar het tracé van de heirbanen die een snelle verplaatsing van goederen en mensen naar alle uithoeken van het Romeinse Rijk mogelijk maakten, is her en der nog zichtbaar als een kaarsrechte lijn tussen de hoogste punten van het landschap. Rijke Romeinen kregen een laatste rustplaats onder tumuli (grafheuvels). Sommige bleven bewaard, van andere tumuli rest slechts een naamsverwijzing zoals Tomstraat of Tomveld.

Tumuli Gingelom

DOETIPS

- 1 Zowel op de **Greenspot Mettekoven** (oranje route) als op de **Greenspot Grootloon** (gele route) wandel je deels over het traject van de voormalige heirbaan. Langsheen de wandeling in Grootloon kom je ook een kunstwerk van Hans Lemmen tegen dat refereert aan het Romeinse villalandschap.
- 2 Ontdek de 6 tumuli in **Gingelom** met de fiets. Volg knooppunten 192, 511 en 510.
- 3 Langs de **Verborgen Moois-wandeling Beukenberg** zie je restanten van de Romeinse stadswalling van *Atuatuca Tongrorum*, een tumulus en een heuvelrug die deel uitmaakten van een aquaduct dat Tongeren van drinkwater voorzag.

Romeinse heirbaan

Dorp, akker en boomgaard

In Zuid-Limburg werden heel wat dorpen rond een centraal plein (dries) gebouwd. Hier brachten de dorpelings 's avonds hun vee bij elkaar waar het veilig de nacht kon doorbrengen. Eeuwenlang namen landbouwers elke dag dezelfde route van de dries naar de hoger gelegen velden. Door dit intensief gebruik en met de hulp van wind en water kwamen deze veldwegen steeds dieper te liggen en ontstonden de holle wegen. De vruchtbare leemgronden van droog Haspengouw lenen zich uitstekend voor veeleisende gewassen zoals tarwe, aardappelen en suikerbieten. Op de zand-kleigronden van vochtig Haspengouw werden vanaf de 19de eeuw vooral fruitbomen aangeplant in fruitweides, die voorzien werden van een meidoornhaag en een smeedijzeren poort. De komst van het "fruitspoor" in 1879 betekende het begin van een massale uitvoer van Haspengouws fruit naar binnen- en buitenland. Het spoor werd in 1971 opgebroken en is nu een waardevolle natuurverbinding.

Smeedijzeren poort

DOETIPS

- 1 In **Voeren** vind je meer dan 30 km aan holle wegen. Vele daarvan maken deel uit van bewegwijzerde wandelingen.
- 2 Bezoek de stroopfabriek en streekproductenwinkel in **Borgloon** (Stationsstraat 54). Hier kan je aansluiten op de nieuwe wandeling over het fruitspoor richting het klooster Colen (wandelgebied **Verborgen Moois Mariënlof**).
- 3 Andere wandelingen die je over het fruitspoor leiden, zijn de oranje routes van **Rullingen** en **Zammelen**. De rode lus van **Zammelen** leidt langs het voormalig stationsgebouw van Jesseren, een van de haltes langs het fruitspoor.

Dorpsgezicht Widoöie

Kastelen bij de vleet

De meer dan 100 kastelen in Haspengouw en Voeren werden gebouwd tussen de vroege middeleeuwen en de 19de eeuw. Het waren vaak buitenverblijven voor de adel of versterkte burchten die een belangrijke rol vervulden binnen het Graafschap Loon. Ze zijn vaak omgeven door bossen en tuinen, waar oude, monumentale parkbomen de aandacht trekken. Een mooi voorbeeld zijn het Engels park en de Franse tuin van de Landcommanderij Alden Biesen, die met haar waterburcht, grote hoeve, kapel, poortgebouwen en rentmeesterwoning een indrukwekkend complex vormt. Naast de grote bekende kasteeldomeinen zijn er natuurlijk ook heel wat kleinere kastelen die het landschap opfleuren, zoals het kasteel de Fauconval in Kortesseem, waar nu de kantoren van het Regionaal Landschap Haspengouw & Voeren gevestigd zijn. Het bos van Nieuwenhoven is dan weer een treffend voorbeeld van een voormalig kasteelbos dat voor een groot deel gevrijwaard bleef van de hakbijl.

Alden Biesen

DOETIPS

- 1 Een bezoek aan **Alden Biesen** is beslist de moeite waard. Regelmatig zijn er evenementen in en rond het kasteel. www.alden-biesen.be
- 2 Combineer een wandeling van de **Greenspot Nieuwenhoven** met een bezoek aan het kasteel, waar tijdens de openingsuren alles in het teken van permacultuur en proeven van de natuur staat. www.kasteelnieuwenhoven.be
- 3 Het **kasteelpark van Hex** (een privaat domein) wordt tweemaal per jaar gedurende een weekend opengesteld (in juni en september). www.hex.be

Kasteel van 's Herenelderren

Op bedevaart

Haspengouw kent een zeer hoge concentratie aan kerken, kloosters, kluisen, abdijen en begijnhoven. Zo vind je alleen al in het centrum van Sint-Truiden 1 begijnhof, 4 kloosters en 5 kerken, waaronder de abdijkerk met de voormalige benedictijnerabdij, en telt Hoeselt maar liefst 300 kapelletjes, wat neerkomt op één kapel per 31 Hoeselaren. Tussen de Zuid-Limburgse velden vind je overal (boom)kapellen en (veld)kruisen, gewijd aan diverse heiligen met uiteenlopende specialisaties. Lokale bewoners baden hier voor een goede oogst of genezing van allerlei ziektes. Haspengouw kent zelfs enkele bedevaartsoorden, waarvan de geschiedenis vele eeuwen terug gaat, zoals de kapel van Helshoven, de kluis en de Loreto-kapel in Vrijhern en de Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw in Kortenbos (Sint-Truiden).

Basiliek Kortenbos

DOETIPS

- 1 Bezoek de **kapel van Helshoven** door even af te dwalen van de oranje wandeling van de **Greenspot Mettekoven**.
- 2 Ontdek de **kluis en Loretokapel** aan het startpunt van de **Greenspot Vrijhern**. Op zondag tussen 14u30 en 18u30 kan je er genieten van een drankje.
- 3 De **Sint-Rochuskerk van Ulbeek** vormt een van de startpunten van de wandelingen van de **Greenspot Rullingen** en werd omgevormd tot een unieke, overdekte begraafplaats.
- 4 Ook de **abdisite van Herkenrode in Hasselt** is beslist een bezoekje waard. Ontdek meer over de geschiedenis, kuier in de kruidentuin, wandel in de prachtig ingerichte omgeving en proef van een lekker abdijsbier. www.abdisiteherkenrode.be

Kluis van Vrijhern